

Pojištění pro případ úmrtí v pozůstalosti.

K článku, uveřejněnému v letošním ročníku »Českého Práva« č. 5 str. 38, připojuji několik poznámek:

Ze zkušenosti je známo, že životní pojistky bývají skutečně často chybně zařazovány do pozůstalostního jmění neb naopak z něho vylučovány; zejména tehdy, není-li mezi dědici sporu, nebývá otázka zařazení či nezařazení přesně řešena, ač je to důležité nejen pro výpočet zákonného nebo povinného dílu, ale též pro ručení za pozůstalostní dluhy.

Pro řešení otázky, zda pojištěný kapitál do pozůstalosti patří či nepatří, jsou směrodatnými ustanovení cís. nař. z 22. listopadu 1915 č. 343 ř. z. (pojišťovacího řádu), zejména §§ 132 a 133. Podle nich jest rozeznávati dvě skupiny životních pojištění (na kapitál):

a) pojištění, znějících ve prospěch osob předem určitých,

b) pojištění, znějících ve prospěch majitele neb doručitele.

Do skupiny první patří pojistky, v nichž z pojistky obdařený jest buď určitě pojmenován, neb označen takovým způsobem, že lze jej předem bezpečně určit (jako na př. zní-li ve prospěch manželky, dětí, dědiců a pod.). V těchto případech nepatří pojistka do pozůstalostního jmění, nýbrž z pojistky obmyšlený nabývá nároku na plnění pojistitelovo v důsledku nastoupení pojistné příhody bezprostředně z pojišťovací smlouvy na základě doložky obdařovací. Jde tu o obligační nárok obmyšleného na vyplacení kapitálu přímo proti pojišťovně, nikoli snad proti pozůstalosti. Ani ta okolnost, že zůstavitel pojistku tu až do úmrtí měl v držení, nemůže na tomto stavu nic změnit, rovněž tak jest při těchto pojistkách právně bezvýznamné, vyhradil-li si zůstavitel disposiční právo, jehož nepoužil. I když pojistka zní ve prospěch dědiců, nelze ji zařaditi do pozůstalosti, neboť i v tomto případě jedná se o osoby předem určené, resp. určitelné; ovšem projednání pozůstalosti bude důležité pro určení dílu, jímž budou dědicové participovati na pojištění kapitálu (srov. § 133 odst. 2. cit. pojišť. řádu).

Jen v jediném případě bylo by zařaditi pojistku této skupiny do pozůstalostního jmění, totiž tehdy, když z pojistky obdařený nároku nenabude (na př. zemře před splatností pojistky, vzdá se nároku); v tomto případě dle výslovného ustanovení § 132 odst. 3 cit. pojišť. řádu přísluší nárok ze smlouvy pojišťovací pojištěnci (zůstaviteli), a tudíž v případě, že nárokem tímto před svojí smrtí snad jinak nedisponoval, jeho pozůstalosti.

Naproti tomu při pojistkách druhé skupiny (znějících ve prospěch majitele neb držitele) bude rozhodovati, zda zůstavitel nárokem z pojišťovací smlouvy disponoval, ať již právním jednáním mezi živými či na případ smrti. Stala-li se taková dispozice právoplatně, nelze pojistku tuto do pozůstalostního jmění zařaditi. (Jisté

potíže budou se ovšem podávati ze způsobu, kterým se mají okolnosti, důležité pro zjištění držby a právního jednání, zjistiti.) Jestliže zůstavitel nárokem z pojišťovací smlouvy nedisponoval (ani právním jednáním mezi živými, ani na případ smrti), pak pojistka patří do pozůstalostního jmění (srov. § 133 odst. 3 pojišť. řádu).

Upozorňuji při této příležitosti na instruktivní článek Dra Eduarda Lisky v »Českém Právu«, roč. VII., čís. 1. (O životních pojistkách při projednání pozůstalosti), a pojednání Dra Jana Frinda v Notariats-Zeitung, roč. 12., čís. 6. (Zur Praxis bei überschuldeten Nachlässen und bei Behandlung von Lebensversicherungssummen im Nachlass); v tomto pojednání citováno jest i poučení min. sprav., uveřejněné ve Verordnungsblattu z 19. července 1916, podávající detailní výklad o těchto otázkách, též i po stránce poplatkové, různící se podstatně od hleďdiska soukromoprávního.

Dr. Ž.

Dr. ANT. BLAHA, notář:

Ještě k poplatkům notáře jako soud. komisaře při konkursu pozůstalosti.

V předchozích dvou číslech zabývali se kol. Dr. A. Kozáková a Dr. B. Fleischer poplatky soud. komisaře při uvalení konkursu na pozůstalost a při pozůstalostech předlužených. Oba pisatelé hájí stanovisko notářům příznivé, bohužel však nebývá soudy rozhodováno ve smyslu pisateli naznačeném.

Znám dva případy uvalení konkursu na pozůstalosti, kde značné útraty soudního komisaře nebyly zaplacený tak, jak podle názoru pisatelů měly býti zaplacený, nýbrž poplatky pozůstalostním soudem právoplatně ustanovené byly v nastalém konkursu pojatý do III. tř. konkursních věřitelů.

Nevím, které stanovisko jest správné a prosil bych kol. Dr. Kozákovou o přesnější vysvětlení jejích vývodů.

Z citace rozhodnutí bývalého nejv. soudu vídeňského jest zřejmo, že inventář sepsaný notářem jako soud. komisařem při projednání pozůstalosti byl vzat za podklad inventáře konkursního a od sepisu nového inventáře pro řízení konkursní bylo upuštěno.

V takovém případě použití pozůstalostního inventáře pro řízení konkursní jest nepochybné, že útraty soudního komisaře za inventář jsou pohledávkou proti podstatě a musí býti zaplacený přede všemi věřiteli.

Tuto skutečnost postihl správně i kol. Dr. Fleischer ve svém článku pod č. 4., kde praví, že útraty inventáře tvoří pohledávku za konkursní podstatou — ovšem za předpokladu splnění podmínky obsažené v cit. rozhodnutí víd. soudu —, kdežto útraty další patří do III. tř. konk. věřitelů.

Ani první ani druhý pisatel neřeší však otázku útrat inventáře pozůstalosti, na niž byl uvalen konkurs před